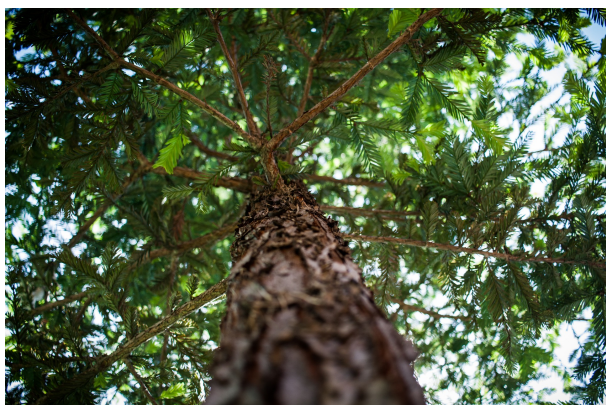

Památné stromy

Kolik lidských pokolení může přežít jeden strom? Které dřeviny mohou být prohlášeny památnými a kým? Jestli může každý občan navrhnout ochranu památných stromů?

Kolik lidských pokolení může přežít jeden strom? Které dřeviny mohou být prohlášeny památnými a kým? Jestli může každý občan navrhnout ochranu památných stromů?

Stromy byly na Zemi dávno před lidmi a svými životy umožnily lidem existenci, od pradávna byly nenahraditelné pro jejich užitečnost a pro ochranu, kterou lidem poskytovaly. Výjimečné stromy byly našimi dávnými předky považovány za sídla bohů. I dnes stromy ozdravují ovzduší, udržují vláhu, brání větru a zásadně dotvářejí krajinu. Zůstávají domovem ptactva i hmyzu, svou malebností, krásou a osobitostí dokáží působit na člověka. Protože jsou stromy dlouhověké, za svého života mohou provázet více než devatero lidských pokolení. Za to všechno si zaslouží naši vděčnost, moudrou starostlivost a péči.¹

Speciální kategorie ochrany dřevin je **památný strom**. Jsou to mimořádně významné stromy, jejich skupiny nebo **stromořadí**. Vyhláší je orgán ochrany přírody. Za památné stromy, jejich skupiny nebo stromořadí je možno prohlásit dřeviny vynikající svým vzrůstem, věkem, významné krajinné dominanty, zvláště cenné introdukované dřeviny a v neposlední řadě dřeviny historicky cenné, které jsou památníky historie, připomínají historické události nebo jsou s nimi spojeny různé pověsti a báje.

U těchto stromů je zákaz jejich poškozování, ničení a rušení v přirozeném vývoji. Ošetřování těchto stromů je prováděno se souhlasem orgánu, který ochranu vyhlásil. Je u nich stanoveno ochranné pásmo, pokud je potřeba je zabezpečit před škodlivými vlivy z okolí. Pokud není vyhlášeno, má každý strom základní ochranné pásmo ve tvaru kruhu o poloměru desetinásobku průměru kmene měřeného ve výši 130 cm nad zemí. V tomto pásmu není dovolena žádná pro památný strom škodlivá činnost, například výstavba, terénní úpravy, odvodňování, chemizace. Tyto stromy jsou označeny tabulemi s malým státním znakem ČR i s odkazem na prováděcí právní předpis – vyhlášku č. 60/2008 Sb. Jejich evidence je vedena v Ústředním seznamu ochrany přírody.²

Dospělé a staré stromy (zejména památné stromy ve volné krajině), díky svému stáří a vysokému množství mrtvé dřevní hmoty, představují naprosto unikátní biotop pro mnohé další organismy, které jsou na život v tomto prostředí jednoznačně závislé. Odstranění těchto suchých větví pak může mít za následek i odumření často chráněných a velmi vzácných živých organismů (např. netopýrů, strakapoudů a jiných ptáků, tesaříků, páchníků, roháčů a jiného hmyzu apod.).³ V našem právním řádu je to nedovolený a trestný zásah, který je podle zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny i finančně sankcionovaný.

Pečovat o památné stromy je povinností vlastníka, stejně tak jako o kteroukoliv jinou dřevinu.⁴ Vlastník památných stromů však může buď požádat o dotaci na jejich ošetření místně příslušný pověřený obecní úřad, popř. obecní úřad s rozšířenou působností, nebo žádat o dotaci z krajinotvorných programů Státního fondu životního prostředí nebo z Programu péče o krajinu

Ministerstva životního prostředí ČR. Vlastní ošetření klade velké nároky na výběr technologických operací, proto je třeba důkladné posouzení aktuálního zdravotního stavu stromu a jeho vitality. Proto je vhodné přenechat tuto práci specialistovi, jako je **arborista**.⁵

V naší zemi se dochovalo poměrně velké množství stromů, které byly vyhlášeny za památné. V minulosti závisela ochrana významných a pamětihodných stromů na vůli jednotlivců, později spolků a vycházela často z nejednotných zásad výběru. V současnosti je pravomoc vyhlášovat památné stromy svěřena orgánům ochrany přírody (orgánům státní správy), což v současnosti představuje značný počet úřadů.⁶

Historie ochrany památných stromů, na přelomu 19. a 20. století, je u nás spjata velmi úzce se vznikem a prací okrašlovacích spolků. Po přijetí zákona č. 40/1956 Sb. o státní ochraně přírody byly památné stromy vyhlášovány buď jako chráněné přírodní výtvořy, nebo chráněné přírodní památky.⁷ Nyní památné stromy chrání zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny definoval samostatnou kategorii památných stromů a nově upravil kompetence orgánů ochrany přírody. Podrobnosti upravila vyhláška MŽP č. 395/1992 Sb. a vyhláška č. 60/2008 Sb.⁸ Památné stromy jsou pak evidovány v [Ústředním seznamu ochrany přírody](#), který vede AOPK ČR.⁹ Ústřední seznam zahrnuje soupis, popis, geometrické a polohové určení, právní a odbornou dokumentaci památných stromů včetně jejich ochranných pásem a smluvně chráněných památných stromů nacházejících se na území České republiky.¹⁰

Podle zákona č. 114/1992 Sb. může kterýkoliv občan ČR navrhnout ochranu vybraných stromů v kategorii památných stromů. Podle stejného zákona jsou památné stromy vyhlášovány rozhodnutím příslušného orgánu ochrany přírody.¹¹ Dosavadní síť vznikala víceméně nahodile v průběhu poměrně dlouhého období. Při navrhování památných stromů je třeba postupovat uvážlivě a souhrnně zhodnotit celou řadu kritérií a hodnot, jak hodnotu biologickou a v tom nejen hodnotu dendrologickou, ale i hodnotu ekologickou – hodnotu mikroekosystému pro řadu biot, dále pak hodnotu krajinytvornou a estetickou, hodnotu historickou (historické události, pověsti apod.). Zároveň je třeba brát zřetel na zdravotní stav stromů a jejich provozní bezpečnost. V úvahu je nutné vzít i regionální hledisko a různorodost přírodních podmínek regionů.¹²